

Taloussuunnitelman 2018–2021 laadintaohjeiden hyväksyminen

VD/3922/02.01.00.01/2017

KN/PM/MR/HY-L

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan bruttokansantuotteen volyymi kasvoi 1,4 prosenttia vuonna 2016. Suomen kansantalous oli taantumassa vuodet 2012–2014, minkä jälkeen vuonna 2015 bruttokansantuote kääntyi lievään 0,3 prosentin kasvuun. Vuosille 2017 ja 2018 ennustelaitokset ennakoivat 1-2 prosentin BKT-kasvua. Inflaation ennakkoidaan puolestaan olevan vuosina 2017 ja 2018 reilun yhden prosentin tasolla.

Kansantalouden kysyntä kasvoi viime vuonna 1,7 prosenttia. Kysyntää kasvattivat erityisesti investoinnit sekä kotitalouksien kulutusmenot. Investoinnit olivat 5,2 prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin. Yksityisen kulutuksen volyymi kasvoi 2 prosenttia, julkinen kulutus lisääntyi 0,5 prosenttia. Viennin volyymi kasvoi 0,5 prosenttia ja tuonnin volyymi 2,5 prosenttia. Yritysten varsinaisen toiminnan voittoja kuvaava toimintaylijäämä kasvoi 3,4 prosenttia. Myös yritysten voittoja ennen verojen ja osinkojen maksua kuvaava yrittäjätulo kasvoi 3,4 prosenttia.

Eurostatin julkaisema euroalueen yleistä talousluottamusta kuvaava kokonaisindikaattori on ollut vakaa neljän kuukauden ajan. Indikaattorin taso ylittää selvästi euroajan keskiarvon. Suomen ja Saksan osalta kokonaisindikaattori nousi maaliskuussa selvästi, mutta heikkeni Ruotsissa. Tuotannon kausitasoitettu suhdannekuvaaja oli tammikuussa hyvässä nousussa. Trendi on noussut vuodessa 1,2 prosenttia. Tavaraviennin määrän kehityksessä voi nähdä orastavaa nousua. Kuuden kuukauden liukuvilla keskiarvoilla tarkasteltuna tavaraviennin heikoin aika oli vuoden 2016 alkupuolisko, jolta on sittemmin noustu. On kuitenkin vielä ennenaikaista arvioida, onko nousu jo alkanut vai vasta lasku päättynyt.

Euroopassa epävarmuutta aiheuttavat muun muassa Brexit-neuvottelut, joista ennakkoidaan pitkiä ja vaikeita. Epävarmuutta maailmantalouden kehitysnäkymiin aiheuttavat lisäksi Yhdysvaltain tuleva kauppa-, talous-, turvallisuus- ja yhteiskuntapolitiikka, pankkijärjestelmä osissa euroaluetta, Kiinan talouskunto ja -kehitys, velkaantuminen erityisesti kehittyvillä markkinoilla sekä edelleen raakaöljyn suhteellisen alhaisen hinnan vaikutus öljytuottajamaihin.

Tilastokeskuksen Eurostatille raportoimien ennakkotietojen mukaan Suomessa julkisyhteisöjen alijäämä oli 1,9 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen vuonna 2016. Alijäämä alitti näin EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisen viitearvon, joka on kolme prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Julkisyhteisöjen EDP-velka eli sulautettu bruttovelka oli vuoden 2016 lopussa 63,6 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen eli yli 60 prosentin viitearvon.

Valtionhallinnon alijäämä vuonna 2016 oli 5,9 miljardia euroa, kun se edellisenä vuonna oli 6,3 miljardia euroa. Alijäämää pienensi muun muassa verotulojen 5,1 prosentin kasvu. Paikallishallinnon alijäämä eli nettoluotonotto supistui ennakkotietojen mukaan miljardiin euroon, kun se edellisenä vuonna oli 1,3 miljardia euroa. Julkisyhteisöjen alijäämä eli kansantalouden tilinpidon mukainen nettoluotonotto oli 4,1 miljardia euroa vuonna 2016. Vuoteen 2015 verrattuna julkisyhteisöjen rahoitusasema parani 1,6 miljardia euroa. Julkisyhteisöjen sulautettu bruttovelka (EDP-velka) oli 136,1 miljardia euroa vuoden 2016 lopussa. Velka kasvoi 2,7 miljardia euroa vuonna 2016. Valtionhallinnon osuus velan muutoksesta oli 2,4 miljardia euroa ja paikallishallinnon 0,8 miljardia.

Kuntatalouden kehitysnäkymiä

Työttömyyden lievästä vähenemisestä huolimatta edelleen heikkona pysyttelevä työmarkkinatilanne vaikeuttaa kuntatalouden tilaa heikentämällä verotulojen kasvua ja pitämällä kuntien työmarkkinatukimenot korkealla. Kuntien ja kuntayhtymien lainakannan ennakkoidaan jatkavan kasvuaan myös seuraavalla taloussuunnitelmakaudella. Hallitus asetti syksyn 2015 julkisen talouden suunnitelmassa kuntataloudelle rahoitusasematavoitteen: kansantalouden tilinpidon mukaisesti kuntatalous saisi olla vuonna 2019 korkeintaan ½ prosenttia alijäämäinen.

Kuntien yhteenlasketut kunnallisverotuotot kasvoivat 2,0 prosenttia vuonna 2016; 45 kuntaa nosti tuloveroprosenttiaan vuodelle 2016. Kunnallisverotuoton kasvua hillitsivät vaimea ansiotulojen kehitys sekä 260 milj. euroa laskevasti vaikuttaneet veroperustemuutokset. Kiinteistöverot kasvoivat

4,1 prosenttia. Yhteisöverotulot laskivat 6,3 prosenttia johtuen kuntien yhteisövero-osuuden viiden prosenttiyksikön määräaikaisen korotuksen päättymisestä. Valtionosuudet kasvoivat 7 prosenttia eli lähes 600 milj. euroa johtuen mm. valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksesta sekä kunnallisveroon kohdistuneiden veroperustemuutosten vaikutusten kompensatiosta. Vantaan kaupunki sai verotuloja vuonna 2016 yhteensä 953,8 milj. euroa. Verotulot kasvoivat 2,1 prosenttia vuoteen 2015 verrattuna. Kunnallisveroja kaupunki sai 813,7 milj. euroa, mikä on 3,5 prosenttia enemmän kuin vuonna 2015.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 15–64-vuotiaiden työllisyysaste oli 68,7 prosenttia vuonna 2016. Työllisyysaste kasvoi 0,6 prosenttiyksikköä vuodesta 2015. Kasvu johtui ennen kaikkea miesten työllisyysasteesta, joka nousi yli prosenttiyksiköllä 68,5 prosentista 69,8 prosenttiin vuonna 2016. Naisten työllisyysaste pysyi lähes ennallaan olleen 67,6 vuonna 2016. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisiä oli vuonna 2016 keskimäärin 2 448 000 henkeä, mikä oli 11 000 henkeä enemmän kuin vuonna 2015. Työllisten miesten lukumäärä kasvoi 18 000 hengellä, mutta työllisten naisten määrä pieneni 6 000 hengellä.

Työttömyys väheni vuonna 2016. Työttömiä oli vuonna 2016 keskimäärin 237 000 eli 15 000 henkeä vähemmän kuin vuotta aiemmin. 15–74-vuotiaiden työttömyysaste oli vuonna 2016 keskimäärin 8,8 prosenttia, kun se vuonna 2015 oli 9,4 prosenttia. Miesten työttömyysaste oli 9,0 ja naisten 8,6 prosenttia. Työttömien määrä väheni ensi kertaa sitten vuoden 2012. Erityisesti nuorten miesten työttömyys väheni.

Vuonna 2017 voimaan astunut kilpailukyky sopimus vaikuttaa sekä kuntatalouden menoihin että tuloihin. Se alentaa kuntien verotuloja muun muassa työntekijämaksujen muutosten kautta. Kilpailukyky sopimukseen liittyvä ansiotuloverojen kevennys ei sen sijaan vaikuta kuntatalouden rahoitusasemaan, koska verotulojen aleneminen kompensoidaan kunnille valtionosuusjärjestelmän kautta. Sopimuksen arvioidaan alentavan kuntien työvoimakustannuksia vajaalla 700 milj. eurolla vuonna 2017. Kilpailukyky sopimus alentaa työnantajien sairausvakuutusmaksua vuosina 2017–2020. Lisäksi työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksurasitusta siirretään osittain työnantajilta palkansaajien maksettavaksi. Maksumuutosten työvoimakustannuksia alentava vaikutus nousee noin 500 milj. euroon vuoteen 2019 mennessä. Julkisen sektorin lomarahoja leikataan 30 prosentilla vuosina 2017–2019. Leikkaus pienentää kuntatalouden toimintamenoja vuonna 2017 noin 310 milj. eurolla.

Valtionosuusvähennysten jälkeen kilpailukyky sopimuksen kokonaisvaikutus kuntatalouteen arvioidaan noin 90 milj. euroa rahoitustasapainoa heikentäväksi vuonna 2017. Pidemmällä aikavälillä myös kuntatalous hyötyy kilpailukyky sopimuksen suotuisista vaikutuksista kasvuun ja työllisyyteen. Vaikutus on kuntatalouden kehitysarviossa 90–120 milj. euroa kuntataloutta heikentävä vuosina 2017–2019 ja noin 35 milj. euroa kuntataloutta heikentävä vuonna 2020.

Syksyn 2016 ennusteissa Kuntaliitto arvioi kuntien verotulojen vähenevän vuonna 2017 yhteensä 0,7 prosenttia vuoteen 2016 verrattuna. Ennakoitu verotulojen vähentyminen johtuu kilpailukyky sopimuksen vaikutuksista palkkasummaan ja työntekijöiden sosiaalivakuutusmaksuihin sekä sopimuksen tueksi toteutetuista veronkevennyksistä. Vantaan verotulojen arvioitiin vuoden talousarviossa 2017 vähenevän edellisvuodesta noin 1,3 prosentilla. Tammi-maaliskuussa 2017 kuntien saamat kunnallisverotilitykset ovat olleet 0,6 prosenttia pienemmät kuin vuotta aiemmin vastaavalla ajanjaksolla. Myös Vantaan kaupungin tammi-maaliskuussa 2017 saamat kunnallisverotilitykset ovat olleet 0,6 prosenttia pienemmät edellisvuoteen verrattuna.

Kuntaliiton syksyn 2016 ennusteissa kuntien verotulojen arvioitiin kasvavan vuonna 2018 yhteensä 2,4 prosentilla vuoteen 2017 nähden. Seuraavien vuosien verotulokasvun ennakoitiin olevan vielä hieman vuoden 2018 kasvutasa korkeampi. Päivitetyt ennusteet verotulojen ja valtionosuuksien kehityksestä taloussuunnitelmakauden 2018–2021 valmistelua varten saadaan loppukevään aikana valtion budjetin kehyspäätöksen ja valtakunnallisten talouskehitystä koskevien ennusteiden päivittämisen myötä.

Valmisteilla oleva sote- ja maakuntauudistus vaikuttaa olennaisesti kuntien talouteen ja tulopohjaan vuodesta 2019 lähtien. Uudistusta koskevien lakiesitysten ja laskelmien mukaan kunnilta maakuntiin siirtyvät kustannukset olisivat noin 17,4 miljardia euroa. Vastaavasti kuntien valtionosuuksia siirrettäisiin maakuntien rahoittamiseen noin 5,8 miljardia euroa ja lisäksi kuntien verotuloja siirrettäisiin maakunnille noin 11,1 miljardia euroa alentamalla kunnallisveroprosentteja 12,47 prosenttiyksiköllä. Lisäksi kuntien yhteisövero-osuutta leikattaisiin 0,5 miljardilla eurolla. Sote- ja

maakuntauudistuksen kuntakohtaiset vaikutuslaskelmat päivittyvät vielä useaan otteeseen valmistelun edetessä.

Taloussuunnitelman 2018-2021 laatiminen

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot ja siinä osoitetaan miten rahoitustarve katetaan. Kunnan toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota ja muutoksista talousarvion sitoviin eriin päättää valtuusto.

Valtuustokaudelle 2018-2021 valmistellaan uusi Vantaan kaupungin strategia. Osana strategiaa tullaan määrittämään myös Vantaan kaupungin talouslinjaukset valtuustokaudelle. Tulevan strategian ja sen talouslinjausten valmistelutyö on käynnistynyt keväällä 2017 ja linjaukset tarkentuvat syksyn 2017 aikana uuden valtuuston käynnistäessä työnsä. Uusi strategia hyväksytään kaupunginvaltuustossa 11.12.2017. Taloussuunnitelman 2018-2021 valmistelussa hyödynnetään lähtökohtana strategian valmistelutyön alustavia linjauksia soveltuvien osin.

Sote- ja maakuntauudistus vaikuttaa toteutuessaan huomattavasti Vantaan kaupungin organisaatioon, toimintaan ja talouteen. Taloussuunnitelman laadintaohjeen antamisen ajankohtana ei uudistuksen edellyttämää lainsäädäntöä ole vielä hyväksytty eduskunnassa. Tilanteen uskotaan selkiytyvän kesän 2017 aikana sekä tulevan lainsäädännön että aikataulun suhteen. Mikäli alkuperäinen aikataulu uudistuksen käynnistymisestä vuoden 2019 alusta pitää, on sillä vaikutusta taloussuunnitelman vuosiin 2019-2021. Vantaan kaupungin taloussuunnitelmaa 2018-2021 valmistellaan kuitenkin ennen lainsäädännön vahvistamista vuonna 2017 voimassa olevan organisaation mukaisesti ilman sote- ja maakuntauudistuksen vaikutuksia. Taloussuunnitelmaa korjataan lainsäädännön mukaiseksi eduskuntakäsittelyjen jälkeen.

Taloussuunnittelu on valmistellut taloussuunnitelman 2018-2021 laadintaohjeet, joissa on ohjeistettu muun muassa kaupungin talousarvioprosessin aikataulut, budjetointiperiaatteet sekä keskeisiä budjetoinnin erityiskysymyksiä. Taloussuunnitelman laadintaohjeet sisältävät myös ohjeet konsernin vastuiden ja velvoitteiden koontiin sekä henkilöstö- ja koulutussuunnitelman laadintaohjeet.

Kaupunginhallitus 24.4.2017 § 9

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) hyväksyä liitteen mukaisesti taloussuunnitelman 2018-2021 laadintaohjeet ja velvoittaa toimialat (ml. rahastot) ja liikelaitokset laatimaan talousarvioesityksensä ohjeiden ja kaupunkitason talousarvionvalmistelun aikataulun mukaisesti, ja
- b) valtuuttaa taloussuunnittelu antamaan tarkentavia ohjeistuksia taloussuunnitelman laatimisesta.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

- Taloussuunnitelman 2018-2021 laadintaohjeet

Täytäntöönpano: taloussuunnittelu, toimialat

Muutoksenhakuohje: 7.4. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

talousjohtaja Patrik Marjamaa, puh. 050 310 6906, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

Vantaa

---

talousarviopäällikkö Matti Ruusula, puh. 043 824 9254, [etunimi.sukunimi\[at\]vantaa.fi](mailto:etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)